

Datum
2023-07-19

Diarienummer

Handläggare
Jörgen Alm
08-53536106
jorgen.alm@huddinge.se
Barn- och utbildningsförvaltningen

Yttrande inriktningsärende 2024-2026 Grundskolenämnden

Sammanfattning

Inriktningsärendet beskriver de ekonomiska förutsättningarna för planeringsperioden 2024-2026. Det innehåller en preliminär ekonomiplan för kommunen och kommunkoncernen, preliminära budgetramar för nämnder och preliminär investeringsplan för kommunkoncernen.

Förslaget på inriktningsärende ligger till grund för det fortsatta budgetarbetet under hösten och nämnderna bereds tillfälle att yttra sig över inriktningsärendet.

Mot bakgrund av det globala och lokala ekonomiska läget under kommande år tillsammans med osäkra befolkningsprognoser, minskade volymer och osäkerhet kring statsbidrag, står grundskolenämnden inför en utmaning i att säkerställa en långsiktig och hållbar ekonomi med bibehållen kvalitet. Det är därför viktigt att ständigt kvalitetssäkra och arbeta med resursfördelningen för att på så sätt få ut så mycket resurser som möjligt i verksamheten. Det är även viktigt att kunna fördela vissa ekonomiska resurserna där de gör allra bäst nytta genom exempelvis socioekonomisk fördelning, riktade satsningar och specialdestinerade statsbidrag.

Bedömningen är att det fortfarande finns visst utrymme för ytterligare effektivisering i form av minskad chefstäthet och icke-pedagogisk stödverksamhet, översyn av ekonomernas organisation, översyn av samlad kost- och måltidsfunktion samt uppdraget avseende arbetsrelaterad utmattning med minskade sjuktal och lägre vikariekostnader. Det blir naturligtvis en stor utmaning för verksamheterna att klara löpande pris- och lönekostnadsökningar inom given budgetram.

Nämndspecifik omvärldsanalys

Brist på legitimerade lärare

Skolverkets prognos visar att Sverige kommer sakna cirka 12 000 lärare och förskolelärare 2035. Bristen bedöms vara störst inom ämneslärare med inriktning mot grundskola årskurs 7 till 9 och grundskollärare med inriktning mot årskurs 4 till 6 samt yrkeslärare (Skolverket, pressmeddelande 2021-12-14). Det senaste året har Huddinge lyckats rekrytera och utöka antalet lärare i grundskolan i egen regi. Tillgången till gott ledarskap, kollegialt lärande, möjligheter till vidareutveckling, god löneutveckling och en sund arbetsmiljö är viktiga komponenter i att vara en attraktiv arbetsgivare. Inom de kommunala skolorna i

HUDDINGE KOMMUN

Barn- och utbildningsförvaltningen

Post 141 85 Huddinge
Besök Gymnasietorget 1, plan 1-4

Tfn 08-53536106
Tfn vxl 08-535 300 00

barn-utbildning@huddinge.se
www.huddinge.se

Huddinge är det stor skillnad för antal elever per lärare. Arbetet för att jämna ut fördelningen och attrahera kompetenta lärare till skolor är därför väsentligt för både likvärdigheten i eleverna utbildning och arbetsmiljön för lärarna.

Det har gjorts satsningar på lärare och förskolelärare under året och vi har förbättrat både lärartäthet och förskolelärartäthet.

Förbättrad arbetsmiljö

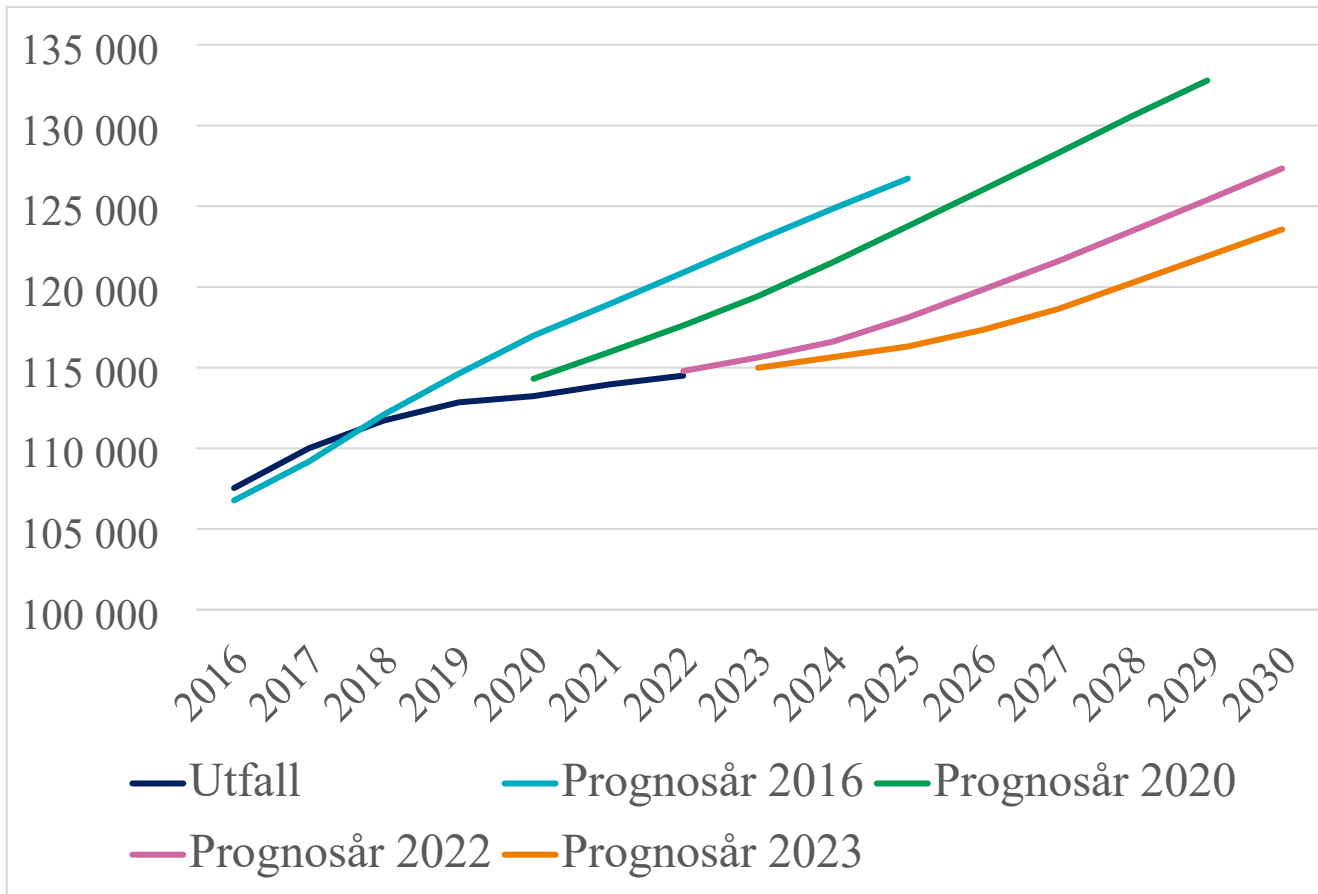
För att skapa de allra bästa förutsättningarna för eleverna i våra grundskolor behövs medarbetare som trivs och som mår bra på sin arbetsplats och framför allt har en lagom hög arbetstakt och en lagom hög arbetsbörda. Medarbetarenkäten visar en hög grad av upplevd arbetsrelaterad utmattning. Medarbetare som trivs och mår bra och har en rimlig arbetsbelastning väljer att stanna kvar över tid, vilket i sin tur skapar stabilitet och kontinuitet i skolorna. Vi behöver arbeta för att en ökad balans mellan förutsättningar och krav, samt en ökad känsla av delaktighet och en förbättrad målkvalitet. Vi behöver skapa en mer jämn fördelning av medarbetarna mellan cheferna för att skapa en mer kvalitativ, hållbar och effektiv organisation. Vi behöver dessutom ha en mer jämn fördelning av undervisning, planeringstid, mötestid och så vidare i skolorna.

Färre elever

Efter att befolkningstillväxten under flera år varit positiv med fler elever och ökad budgettram har skolorna de två senaste åren fått ställa om för att möta en minskad elevtillströmning och därmed sänkta intäkter. Volymerna inom grundskolenämndens verksamhetsområde speglar befolkningsutvecklingen i åldrarna 6-15 år. Enligt den senaste befolkningsprognosen fortsätter den negativa utvecklingen under hela planeringsperioden med sammantaget 36 mnkr i minskad budgettram 2024 – 2026. Det kan på sikt innebära färre lärare rent numerärt. Ambitionen är att inga pedagoger ska sägas upp men att eventuella neddragningar kan komma ske genom naturlig avgång. Bristen på legitimerade lärare på arbetsmarknaden i stort är ytterligare en omständighet som talar för att kommunen ska göra sitt yttersta för att behålla lärare.

Inriktningen är att fortsätta den omställning som genomförts successivt under 2022 och 2023 och öka lärartätheten, det vill säga antalet elever per lärare ska minska. Grundskolenämnden räknar med att det är möjligt genom dels de ramtillskott som kommunfullmäktige gör med 10 mnkr 2024 och 20 mnkr 2025, dels fortsatt förändringsarbete inom den samlade barn- och utbildningsförvaltningen. De relativt stora förändringarna i elevunderlaget i de senaste prognoserna ställer stora krav på verksamheterna då planeringsförutsättningarna ständigt förändras. De minskade volymerna är ofta fördelade på flera enheter samt årskurser vilket försvårar planering samt effektivisering för verksamheterna.

Nedanstående diagram visar den historiska befolkningsutvecklingen samt hur de senaste befolkningsprognoserna reviderats ner mellan varje nytt prognostillfälle.

Hela kommunen rameffekt volymförändringar i mnkr

Nämnd	2024	2025	2026	Summa
Kommunstyrelse	0,1	1,8	2,8	4,6
Förskolenämnd	-25,0	-1,8	-0,2	-27,0
Grundskolenämnd	-14,5	-11,5	-10,2	-36,2
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnd	8,7	8,5	5,9	23,0
Socialnämnd	0,1	2,5	3,9	6,5
Vård- och omsorgsnämnd	25,7	26,9	32,9	85,6
Kultur- och fritidsnämnd	0,0	0,6	0,9	1,5
Natur- och stadsmiljönämnd	3,3	0,6	0,2	4,1

Bygglövs- och tillsynsnämnd	0,0	0,2	0,4	0,6
Revision	0,0	0,0	0,0	0,1
Överförmyndarverksamhet	0,1	0,0	0,1	0,1
Budget/Plan	-1,5	27,8	36,8	63,0

2,5

Lagändringar

Utvecklingen kring fristående grundskolor

Regeringen har aviserat att ersättningen till kommunala respektive fristående grundskolor ska differentieras så att fristående skolor ska erhålla lägre ersättning än kommunala skolor. Frågan är för närvarande föremål för utredning. Det är således oklart när en sådan förändring genomförs och hur den kommer att påverka budgeten för grundskolenämnden. Det är också oklart i vilken mån ändrade ersättningsregler kommer att påverka utbudet av fristående skolor och hur det i förlängningen kan påverka efterfrågan på utbildningsplatser i, kapacitetsutnyttjande samt kostnader i de kommunala grundskolorna.

I Huddinge har flera fristående grundskolor etablerats under 2000-talet. Eftersom befolkningsutvecklingen varit positiv i kommunen har de kommunala skolornas marknadsandel varit i stort sett oförändrad (minskning med cirka 0,5 procentenheter mellan 2018 och 2022). Det går därför inte att dra några slutsatser kring huruvida förändringar av andelen elever i fristående skolor påverkar kostnaderna i kommunens egna skolor.

Anpassad grundskola och specialskola – Garanti för tidiga stödinsatser ska gälla även inom anpassad grundskola

Sedan tidigare finns bestämmelser i skollagen om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen, grundskolan, specialskolan och sameskolan. Garantin omfattar förskoleklass och lågstadiet. Den består av flera led och syftar till att tidigt uppmärksamma elever som riskerar att inte uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik så att de kan få rätt stöd i rätt tid. Från 2 juli 2023 benämns grundsärskola som anpassad grundskola i skollagen. Garantin för tidiga stödinsatser införs nu även i den anpassade grundskolan och för de elever i specialskolan som läser ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik enligt den anpassade grundskolans kursplaner. Ändringarna börjar gälla 1 juli 2024. Förvaltningen kommer att vidare bevaka om detta kan medföra förändringar för nämnden.

Förändringar inom statsbidrag

Statsbidrag för fler läroböcker

Regeringen beslutade 2 mars 2023 om en förordning som gör det möjligt för skolhuvudmän att söka statsbidrag för att köpa läromedel till förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Statsbidraget kommer att kunna användas till läroböcker som förlag producerat. Syftet är att skolan ska bli mer likvärdig och att öka undervisningens kvalitet.

Elever i låg- och mellanstadiet ska erbjudas lovskola

Regeringen vill att alla elever ska ges likvärdiga förutsättningar att lyckas i skolan. I budgetpropositionen för 2023 utökade regeringen statsbidraget för bland annat lovskola med 100 mnkr. Hittills har det endast varit möjligt att söka statsbidrag för lovskola från årskurs 6 i grundskolan. Begränsningen av vilka årskurser som bidraget kan sökas för tas nu bort så att det kan sökas för alla årskurser

Akutscholor och ökad tillgång till speciallärare

Bidrag enligt nya statsbidragsförordningen ska gå till personalkostnader för akutscholor, speciallärare och elevhälsan med syfte att öka tryggheten och studieron i skolan och stärka arbetet med stöd och anpassningar för att fler elever ska nå utbildningens mål. Detta omfattar även det befintliga statsbidraget för personalförstärkning inom elevhälsan

Breddad och utökad satsning på specialpedagogik

Regeringen har beslutat att förlänga fortbildningsinsatsen specialpedagogik för lärande till och med våren 2025 och samtidigt utvidga satsningen till att även omfatta lärare i den anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning för att stärka den specialpedagogiska kompetensen generellt även i dessa former

Urholkade statsbidrag

De riktade statsbidragen har de senaste åren uppgått till omkring 120 mnkr årligen. Eftersom statsbidragen inte ökar i takt med inflationen minskar för närvarande de reala statsbidragsintäkterna.

Uppdrag i grundskolenämndens verksamhetsplan 2023

I verksamhetsplanen för 2023 har grundskolenämnden gett barn- och utbildningsförvaltningen uppdrag. De flesta uppdrag hanteras inom ram. Förvaltningen väljer att kommentera nedan uppdrag:

- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att säkerställa att alla kommunala skolor serverar kostnadsfri frukost.
 - Kostnader hanteras inom given budgetram
- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att föreslå nya principer för den socioekonomiska fördelningen 2024

- Detta medför ingen kostnadsförändring men resulterar i en omfördelning av de ekonomiska medlen och påverkar således enheter i verksamheten olika, även de fristående.
- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att under 2023 se över, åtgärda och jämna ut chefstätheten
- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att se över andelen medarbetare per chef och icke-pedagogisk personal inom de kommunala grundskolorna
- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att se över möjligheterna till en samlad ekonomifunktion inom barn- och utbildningsförvaltningen
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder utreda en samlad funktion för kost- och måltidsverksamhet för Huddinges samtliga kommunala enheter
- Grundskolenämnden ger barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att prioritera ett strukturerat och metodiskt arbete för att minska den arbetsrelaterade utmattningen bland pedagogisk personal. Förvaltningen ska arbeta med det löpande under 2023 och senast på nämnden i december presentera en långsiktig handlingsplan mot den arbetsrelaterade utmattningen som ska pågå under hela mandatperioden.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i Inriktningsärendet

Grundskolenämndens budgetram

Grundskolenämndens budget för 2023 består av ram från kommunfullmäktige på 2 052 667 tkr. Utöver den ram som fastställs av kommunfullmäktige erhåller grundskolenämnden externa intäkter som består av fritidshemsavgifter, statsbidrag för maxtaxa samt interkommunal ersättning från andra kommuner som har sina elever i Huddinges skolor.

De kommunala skolornas i egen regis intäkter består i huvudsak av intäkter i form av skolpeng samt vissa statsbidrag. Kostnaderna består till största del av personalkostnader. Lokalkostnader såsom hyreskostnader för skollokaler ligger inte hos skolorna utan hanteras centralt på förvaltningen och kompenseras via ramen från kommunfullmäktige.

Nämndens budgetram reduceras med ca 14,5 mnkr 2024 på grund av minskade volymer, d v s beräknat färre elever i åldrarna 6 – 15 år. Samtidigt utökas ramen med 10 mnkr för fortsatt satsning på ökad lärartäthet. Därtill görs justeringar för effekthemtagning av gemensamt upphandlad lokalvård (-4,9 mnkr), samt mindre justeringar av tillfälliga anslag 2023 (-0,8 mnkr). 2024 uppgår budgetramen därmed till totalt 2 042 mnkr jämfört med 2 053 mnkr 2023.

Budgetram 2024 grundskolenämnden (tkr)

Budget 2023	2 052 667
Tidigareläggning av struktur- och lokalresursplan, tillfälligt anslag 2023	-300
Stärkta skolbibliotek, generellt statsbidrag tillfälligt anslag 2022 och 2023	-273
Nationella prov, generellt statsbidrag tillfälligt anslag 2022 och 2023	-1 345
Övrigt generella statsbidrag avrundning	18
Städupphandling effekthemtagning	-4 940
Objektsledare digitalisering KS beslut delår 1 2023	850
Omställningsarbete högre lärartäthet	10 000
Volymförändring färre elever	-14 475
Budget 2024	2 042 202

Förutom den omställning som minskad elevtillströmning innebär, ska löpande pris- och löneökningar klaras av. I skrivande stund ligger inflationen enligt KPIF på 6,4 procent (avser juni 2023). Grundskolenämnden bedömer att kostnadsökningarna exklusive lokalhyra och löneökningar kommer att hamna på en mer ”normal” nivå i storleksordningen tre procent under 2024.

En procents löneökning motsvarar en effekt på 13 mnkr för grundskolenämnden.

Gällande övriga driftkostnader såsom livsmedelskostnader, varor och tjänster och konsulter och inhyrs personal skulle tre procent prishöjning få en effekt om ca 5 mnkr.

Livsmedelspriserna har ökat under 2022 och 2023 på grund av en orolig marknad, minskad råvarutillgång, valutaförändringar och ökade energipriser. Ytterligare ökade livsmedelspriser ställer mycket höga krav på verksamheterna att klara en ekonomi i balans.

Utöver vad som budgeteras brukar nämnden få ytterligare ca 10 mnkr i ej budgeterade statsbidrag.

Sammanfattningsvis blir det en stor utmaning för verksamheterna att klara löpande pris- och löneökningar inom given budgetram.

Effektivisering

Förvaltningskontoret har genomfört de tidigare planerade effektiviseringarna inom administration och minskad chefstäthet. Under 2023 fortsätter förvaltningen med att följa upp och säkerställa effekten av den effektivisering som genomförts på central förvaltning för att säkerställa att organisationen tillhandahåller rätt stöd och service mot kommunala skolor, fristående skolor och Huddinge kommuns invånare.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att det fortfarande finns potential att effektivisera inom icke pedagogiskt stöd och chefer inom kommunala grundskolor. Skolorna har olika förutsättningar och det finns relativt stora skillnader mellan skolorna gällande chefstäthet, administrativa resurser och icke pedagogiska stödfunktioner. Det pågår diskussioner kring hur skolorna inför 2024 i större omfattning kan samarbeta med varandra och dela på icke pedagogisk

personal och chefer. Genom att fokusera på digitalisering, hitta administration som ej är nödvändig och ge ett ökat administrativt stöd från centralt förvaltningskontor, skapas möjligheter för en minskad administrativ belastning för chefer och personal inom skolan. Riktningen är tydligt utpekad att det är inom dessa områden som skolorna behöver hitta effektiviseringar för att hantera ökade kostnader för löne- och prisökningar. Grundskolenämnden har givit barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att arbeta vidare inom dessa områden. En jämnare och mer likvärdig fördelning av chefer per medarbetare ska främja ett synligare, ett närmare och mer hållbart ledarskap för att i sin tur främja en förbättrad arbetsmiljö och minskade sjuktal.

Andra områden som kan leda till effektivisering är grundskolenämndens uppdrag avseende att utreda möjligheterna till en samlad ekonomifunktion för grundskolan inom barn- och utbildningsförvaltningen samt kommunstyrelsens uppdrag att göra en kommungemensam översyn av samlad funktion för kost- och måltidsfunktion för samtliga kommunala enheter inom omsorg och skola. Även uppdraget att minska arbetsrelaterad utmattning kan leda till lägre sjukskrivning och lägre vikariekostnader.

Som en följd av att antalet elever sjunker som leder till färre klasser i grundskolan utesluter inte grundskolenämnden att sammanslagning sker av rektorsområden under planeringsperioden i syfte att minska kostnaderna.

Investeringar

Förvaltningen har räknat fram behovet av investeringar till nya grundskolor enligt kommunens lokalresursplan (LRP) samt övriga investeringar, accesspunkter, återanskaffning av möbler och ny- och återanskaffning. Vid nybyggnationer eller ombyggnationer av skolor enligt lokalresursplanen uppstår ett investeringsbehov av inventarier. Utsäljeskolan blir färdigställd 2024 och kommer att behöva köpa nya möbler samt IT-utrustning. Förvaltningen kommer att få kostnader för att renovera paviljongerna som Solfagraskolan planeras att evakueras till från och med 2024. Nya Solfagraskolan bedöms kunna bli klar 2027 och behöver då köpa nya möbler samt IT-utrustning. Det planeras för en ombyggnation av Kungsklippeskolan som bedöms kunna bli klar 2028 och som medför investeringar i inventarier. År 2024-2028 har förvaltningen uppskattat att det totala investeringsbehovet uppgår till cirka 96,0 mnkr. Enligt förslag på inriktningsärende så uppgår planperiodens investeringsram till 73,5 mnkr. Det är en avvikelse på 22,5 mnkr under planeringsperioden. 96 mnkr för perioden 2024-2028 är den bedömning som görs i förvaltningens underlag till lokalresursplan och är den ram förvaltningen i nuläget bedömer att man behöver. Se bilaga *Investering GSN inriktning 2024*.

Övriga investeringar avser främst ny- och återanskaffning av möbler och maskiner samt utökning och utbyte av accesspunkter. Förvaltningen uppskattar att behovet av övriga investeringar uppgår till 11,0 mnkr år 2024 och 55,0 mnkr över hela planperioden 2024-2028. Grundskolenämndens behov av investeringar i nya inventarier enligt lokalbehovsprognosen samt återanskaffning av inventarier och reinvesteringar på grund av färdigställda skolprojekt uppgår över planperioden till

41,0 mnkr. Driftskostnaden i form av ökade kapitalkostnader, om alla investeringsmedel utnyttjas, beräknas uppgå till 9,6 mnkr för perioden.

Lokalresursplan

Grundskolenämnden har tagit del av lokalresursplanen (LRP) och lämnar följande synpunkter/kommentarer. Grundskolenämnden ställer sig positiv till den prioritering som gjorts gällande projektens startår som presenteras i lokalresursplanen (LRP). Förvaltningens lokalbehovsprognos och kommunens gemensamma lokalresursplan är båda samberedda av Barn- och utbildningsförvaltningens lokalsamordnare och lokalstrateg på kommunstyrelsens förvaltning. För att förvaltningen ska kunna åta sig alla de kommande uppdragen som står med i lokalresursplanen för 2024 kommer det att behövas hjälp av externa konsulter som handlas upp. Arbetet med dessa uppdrag kommer att påbörjas under hösten 2023.

Arbetet med anpassad grundskola behöver lyftas i kommande lokalbehovsprognos och analyseras på samma sätt som för grundskolan. Grundskolenämnden ser ett behov av att se en helhet med lösningar för denna skolform på kort och lång sikt.